XVI. évfolyam. 42. szám. Szabadka, szerda 1893. április 12.

Előfizetési díj helyben:
Egész évre . . . . 8 frt
Félévre . . . . . 4 frt
Negyedévre . . . 2 frt
Vidékre 1 forinttal több.

Hirdetési díj:
Egész oldal . . . 20 frt
Fél oldal . . . . . 10 frt
Negyed oldal . . 5 frt
Ezenfelül minden hirdetésnél 30 kr kincst. illeték fizetendő.

SZABADSÁG.

MEGJELENIK HETENKINT HÁROMSZOR:
VASÁRNAP, SZERDÁN és PÉNTEKEN.
Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII-ik kör, Virág-utcza 337. házszám.

Úgy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.

„Nyilttér" sora 15 kr.

Kisebb hirdetéseknél minden szó után 5 kr és a kincstári illeték számittatik.

Palics — Kamarás.

Nagyon sokszor emeltünk már szót kies kiránduló-helyünk Palics fürdő érdekében.

Már egy évvel ezelőtt figyelmeztettük törvényhatóságunkat arra a verseny kiránduló helyre, mely Palicsunk jövőjét veszélyezteti

Siket fülekre találtak felszólalásaink.

Hatóságunk összetett kézzel nézte a fejünk fölött összetornyosuló vészfellegeket, mintha csak készakarva tette volna ezt.

De hát ezen nem is csodálkoztunk, mert mostoha apánk, reánk nézve istenben boldogult főispánunk Kállay Albert mindent megtett, hogy mostohái rovására édes gyermekeit a szegedieket dédelgesse, szuboticzai polgármesterünk pedig tétlenül nézte a nagy Mogul cselekedeteit. Hogy miért, ezt csak ő tudhatja.

De most, midőn isten és a király kegyelméből részünkre oly kormányzó rendeltetett ki, aki velünk tud érezni, aki hus a mi husunkból és vér a mi vérünkből, most méltán remélhetjük, hogy bajsai dr Vojnits István érdekeinket jobban szivén viselendi mint elődje.

Még most nem késő. Azonban ha törvényhatóságunk még mindig késik, Palics kapuit bezárhatjuk, mert a szomszéd Kamarás-ban oly konkurensre fog akadni, mely nem csupán a Szegedről eddig csoportosan Palicsra jött kirándulókat, de magát a szabadkaiakat is elidegenitendi.

De hiszen ezt rosz néven sem vehetjük, mert mig Szeged minden lehetőt elkövet, hogy a nem is az ő tulajdonát képező Kamarás kiránduló helyet nevezetessé tegye, addig a mi hatóságunk Palicsot, mely tulajdonunk, elhanyagolja.

A szegedi közuti vaspálya-társaság, mint értesülünk, legujabban lépéseket tett azirán t, hogy a m. kir. államvasutak megengedjék azt, miszerint az egész város területét átszelő, de eddig csupán teherszállitásra használt gőzmozdonyu vonatai, — melyek eddig is feljártak terhekért az államvasut sinjeire, — a küszöbön álló fürdőévad megkezdésétől annak befejezéseig személyszállitó kocsikkal közlekedhessék egész Kamarásig. És igy ha ez megtörténik, fél óránkint lesz közlekedés Szeged és Kamarás közt s ekkor mi az eddig tömegesen hozzánk átjárt szegediek közül alig fogunk többé egyetlen egyet is láthatni.

Eltekintve attól, hogy hatóságunk Palics szépitését, kényelmét, vendéglő és kávéházi berendezését tisztán negligálja, hozzájárul még az is, hogy a közlekedés Palicsra oly nehézkes, miszerint valóságos áldozatba kerül oda kirándulni.

Ha már a rég tervezett lóvasut dugába dőlt, ha már a nemrég kilátásba helyezett villamos vasut is csak papiron van meg, miért nem ad hatóságunk koncczesiót arra, hogy a város különböző főbb pontjaiból kiindulva 5—6 társas-kocsi tartsa fenn a szakadatlan közlekedést Palicsra legalább a fürdő évad alatt? Hiszen akadna erre vállalkozó akárhány is, sőt tudtunkkal már többen folyamodtak is ilyen engedélyért, de a város bölcsei ezt megtagadták.

Ajánlunk egyet.

Hirdessenek pályázatot s aki a legelőnyösebb és életrevalóbb ajánlatot teszi, adják a vállalatot annak s ne várakozzanak tovább az évek óta vajudó gőzmozdonyos vagy villamos vasut megteremtésére.

Még egyszer ajánljuk a főispán szives figyelmébe Palicsot, ne engedje, hogy ezt az egyetlen kiránduló helyet is Szeged megsemmisitse. **W.**

TÁRCZA.

A földrengés Palics taván.

Ritka természeti tüneményt sikerült megfigyelnem f. hó 8-án délután, a Palics taván; a földrengést resp. a viz ingását, midőn mozgásba jön, a meder mozgása miatt. Észak észak nyugati (NNO), körülbelöl 18 méternyi sebességű látszéllel, baglyom társaságában, ragadozó madár pusztitásra ereszkedtem le csolnakommal.

A kiszemelt helyre érve, baglyom hosszú lánczra kötve, a magas parton, a nádasba bujtam el a csolnakkal s lestem a szerencsét.

A bagoly többször jelzett; — egyszerre csak hanyat vágja magát s karmait ég felé tartja.

Sast vett észre.

A sörétes töltényt postával töltöttel cseréltem ki.

Csakhamar én is észrevettem a magasban keringő ragadozót, sőt fel is ismerhettem: — csonttörő sas volt.

Méltóságosan keringett, vagy 300 méter magasban, kelet felől s úszva bocsátkozott a bagoly felé.

A golyós csővel szárnyba találom, pár toll hullik ki; a másik csővel veszem ujból czélba és rikácsolva zuhan le.

Rövid idő mulva, a bagoly körül károgó varnyakat és cserregő szarkákat figyelembe sem véve; ujból sast jelzett.

Hiába kerestem szemeimmel, nem láthattam meg.

Egy szemtelen szarkát lőttem le a bagoly részére és a partra mentem ki, hogy elébe dobjam.

Feltünt, hogy a szárcsák üvegcsengésü, hivó hangja, egyszerre kenetlen talicska nyikorgásba ment át, majd elhalgattak és a szárazra menekültek.

Jól ismerem vizi vadjaink természetét minden oldalról, feltünt az ijedtségük.

A baglyom sast jelzett és a szárcsák: a helyett mint rendesen szokásuk; a sik vizre siettek volna ki, hogy ott lebukással meneküljenek meg a ragadozó madár körmei elől a szárazra siettek, hol még nagyobb veszélynek voltak kitéve.

A legkisebb körülményt is figyelembe vettem, de sehol semmi feltünőt nem találta.

A csolnakba ülve, ismét leshelyembe bújtam s órám magam elé tettem; 2 óra 45 percz mult, néhány másodperczczel.

Minden képességem szemeimben lettek összpontositva.

Egyszerre kelet észak keleti (ONO) irányban, a viz magasra felemelkedik — 2 óra 46 percz volt — s mint valami óriási hullám hömpölygött tova és a velem szemközt levő partról (mely mint azt később, a birtokomban levő 1 : 7200 méretü, pontos térképről lemértem) 1289 méternyire volt, 27 másodpercz alatt hozzám ért, felemelte lélekvesztőm, — szerencsémre oldalt ért s a nádhoz nyomott, felette a partra dobott ki.

A pár év előtt, julius 24-én délután, nálunk is dühöngött cyklon, szintén a vizen ért, és 3 kilóméternyi hosszú vizi utat, másfél percz alatt tettem meg segélyével, akaratom ellenére, bőrig átázva, vizzel telt csolnakban; azonban azon hullámok törpék voltak a mostanihoz képest.

Mig a hullám akkor kiemelt és a lankás partra dobott ki, nem mentem messzebb két ölnél s alig lebegtem egy méter magasságban, mert evező lapátommal kormányozhattam s a vége a legmélyebb hullám völgyben is vizet fogott; — addig a mostani, valóban a magasba emelt s midőn az evező lapátom teljes hosszában lenyomtam, csak levegőt fogott, és

Merénylet a primás ellen.

Tegnapelőtt délben szörnyü merénylet történt a primás ellen; egy elbocsátott tolvaj pincemester: Csórics Gáspár tőrrel rohant rá az öreg egyházfejedelemre; leteperte a primást, de mikor már szörnyü csapásra emelte kezét, közberohant Kohl Medárd, a primás hű titkára, mire Csórics fegyverét ő ellene forditotta s öt szurással leteritette a szerencsétlen férfiut. A primás, a kinek az elképzelhető rémületen kivül ***semmi baja sem történt*** — szinte üveges tekintettel nézte a történteket, melyek alig pillanatnyi időt vettek igénybe s mikorra fektéből föltápászkodott, már akkor segiteni nem birt: Kohl Medard vérző testtel esett össze.

A merénylőt átadták a rendőrségnek, melynek vizsgálati eredménye röviden ez: Csórics azzal az elhatározott szándékkal ment a hercegprimáshoz, hogy rajta — ha kérését, mely szerint felfüggesztett főpincemesteri állásába vissza nem helyezi, nem teljesiti, — merényletet fog elkövetni. Egy irást találtak nála, mely a „jövő“ hercegprimáshoz van intézve. Ebben a levélben előadja, hogy a dolgot tovább nem tűrheti, el van határozva arra, a mi történni fog. Ajánlja családját az uj primás és káptalan kegyébe. Csórics 14 év óta van a primás szolgálatában mint főpincemester. A borok kezelésében azonannyi hiba és visszaélés történt, hogy a primási pince kezelését legutóbb az uradalmi igazgatóság a zalavári apátság pincemesterére bizta és Csóricsot nem bocsájtotta ugyan el, de *alárendelte* az uj pincemesternek.

Földrengés országszerte.

A nagy időjós Dr Falb Rudolf németországi tudós jóslata szerint, melyet egy hetekkel ezelőtt Bécsben tartott felolvasása alkalmával kilátásba helyezett, pontosan bekövetkezett a nálunk is érezett földrengés.

Iránya a balkán félszigettől északra gyűrűs hullámos menetekben terjedt, s hazánkban Budapestig és egész Erdélyig csaknem egyidőben d. u. 2½ órakor érezhető volt. A magyarországi földrengések központja Falb szerint — Temesvár volt. Összefügg ezen természeti tünemény a pár héttel előbb dél-Európában mutatkozott földrengésekkel, s összefüggésben áll a Falb Rudolf által legkritikusabbnak jelzett nappal, mely e hó 16-ára esik. Ha már eddig igaza volt, legalább akkor csalódjék a hires tudós, mert szerinte 16-án nagyobb katasztrófák is várhatók. A mostani földrengés nálunk ép ugy mint az egész országban igen enyhe természetü volt. függő tárgyak ingásba jöttek, az órák nagyrészt megállottak, még a toronyóra is kijött a kerekvágásból, (a házi pénztár is, ezuttal nem kongott, hanem megcsendült, mert összekeveredett benne az ujfajta fillér a régi krajcárral és egy pár rezervelajdinand ruhájáról lerázkódott a csillag) a torony megingott s a tüzoltó őrök majdnem hajba kaptak, „hogy hát ne izéljen“ stb. kifakadásokkal illetvén egymást. Csak midőn látták, hogy mindenikök társa hozzájárulása nélkül ingott meg, lefutottak a toronyból, félve, hogy az ledölni akar, de komoly baj sehol sem történt.

A szomszéd Szegeden azonban nem ily simán folyt le minden, ott alig volt talpon levé ember, ki némileg kellemetlenül nem vette volna észre a földrengést, mely kárt ott sem okozott

*A „Bácskai Szemle“ ez évi 28-ik számában védekezik **„a házi pénztári hivatal“** a „Szabadság“ 38. számában megjelent közleményben foglaltak ellen. Miután személyesen győződtem meg róla, hogy a házi pénztárban nagycsütörtökön az egész személyzet tétlenül pihent asztalok körött és asztalok tetején ülve, a kérdéses közleményt én magam irtam, miután lapom egyik megbizható barátjától hallottam, hogy ½10 órakor már csak befogadták a nyugtákat s kijelentették előtte, hogy a házipénztárban nincs elég pénz, s e miatt már csak ünnep utánra marad a nyugtája.*

A dolog igy állván, fölhivom a házi „pénztári hivatal“-t bővebb nyilatkozat megtételére is, vajjon föntartják-e czikkjök sértő kifejezéseit?

Szabadka, 1893. április 11.

Szalay L. A.,
a „Szabadság“ fel. szerk.

Uj találmányok és müszaki közlemények.

Közli: Bergl Sándor szabadalmi irodája, Budapesten VI. Andrássy-ut 30.

Egy egyszerü időjós előállitása. Ha ablaktáblát, kárpitot, vagy hasonló dolgokat a következő oldatokkal bevonjuk, akkor a bevont tárgyak tiszta időben az 1. oldat mellett: kéket, 2. mellett: sárgát és a 3. mellet zöldet mutatnak. Borus időben e tárgyak szintelenek. Az oldatok állnak: 1. 1 sulyrész clorkobaltból, 10 sulyrész gelatinból és 100 sulyrész vizből; 2. 1 sulyrész clorrézből, 10 sulyrész gelatinból és 100 sulyrész vizből; 3. 1 sulyrész clorkobáltból, 20 sulyrész gelatinból, 200 sulyrész vizből és 0 75 nikeloxydulból.

Egy rózsaszinü és ibolyaillatu tó. A Káspi tengerbe nyuló Mangischlack félszigeten 3 kis tó van. Ezek közül az egyik kristályos sóval van födve, melyen ember és állat egész bátran átmehet, a másik egy fél kilometer átmérőjü kerek tó és ez rózsaszinü. Ennek partja vakitóan fehér, mivel köröskörül só válik ki, ellenben vize átmeneti szinü a violaszintől a rózsáig; ha kis hullámok elevenitik meg a tavat, akkor vizének szine sötét karminszinbe megy át. Egyidejüleg a tóból pompás ibolya illat áramlik szét. A nép e szinezést „vizvirág“ név alatt ismeri.

Petroleum-forrás a tengerben. Ilyen források Callaótól délnyugatra körülbelül 30 tengeri mérföldnyire Dél-Amerika nyugati partja közelében levő szigetcsoport mellett találhatók. Ezen szigetcsoport mellett elhajózó hajosok 2—3 mérföld széles petroleum szalagra bukkantak, mely éjjel szagával árulja el magát. A tenger ezen szalagban nyugodt és sima. A petróleum kimerithetlen és a tenger fenekén levő forrásból jön elő, melyről különben már Pizzaro is megemlékezett.

Uj találmány. Franciaországban egy uj találmány tört volna magának utat és ez: „Eljárás a betüknek üvegből való öntésére.“ Arról értesitenek bennünket, hogy a „La Patrie“ cimü ujság egészen üvegből öntött betükkel nyomatik, melyek tartóssága határtalan. Az ilyen eljárás előnyei kétségkivül jelentékenyek. Mindamellett ezen értesités oly csodálatosnak tünik fel, hogy kénytelenek vagyunk azt egyelőre még kérdőjellel ellátni.

Uj vaj készitési eljárás. Ezen uj eljárás, melyet François Roland brüsseli lakos gondolt ki, abban áll, hogy a levegő egy finom fuvón át a tejbe hajtatik. Az egyszerü készülék egy légsüritőszivattyuból áll, melylyel a levegő először a sterilizálóul szolgáló tisztitó-gyutacsba fujtatik és innen egy szitán keresztül a vajgépbe hatol.

Rozsdafoltok eltávolitása a nikelezett tárgyakról. Hogy a rozsdafoltokat a nikelezett tárgyakról eltávolithassuk, e végből kenjük be azokat valamely zsiros olajjal és néhány nap mulva dörzsöljük meg jól szalmiasz szben megnedvesitett posztóval.

---

egy másfél méter magas, meredek parton túl jó két ölnyire tett le.

Az észlelt hullámhegy magassága, legalább is volt két méter, milyent még soha nem tapasztaltam.

Régóta tanulmányozom Palics tavát; de ha: egy krokodilus ütötte volna fel előttem a fejét; vagy egy ököl nagyságu darab aranyat találtam volna az iszapjában, nem lepett volna meg annyira, mint ezen hullám.

A szél iránya és keletkezett hullám iránya egymással 45 foknyi szöget képeztek.

Csolnakom a vizbe huzva, baglyommal haza felé eveztem. Szeget ütött fejembe a tapasztalt physikai absurdum; folyton az okát kutattam.

A szél által okozott hullámok gyorsaságát is lemértem.

A városba jöttem és a tétel megoldásához fogtam.

A nagy hullám sebessége 47 méter, a szél által okozottaké 16 méter volt másodperczenkint; a külömbség csak 31 méter volt.

Az észlelések pontosságáról a nyakammal mertem kezeskedni s még sem hittem el önmagamnak.

Otthon azzal a hirrel leptek meg, hogy a függő lámpák maguktól mozogni kezdettek és az inga óra egyszerre megállt.

Homályosan derengeni kezdett valami előttem:

Felkerestem inga óra és függő lámpás birtokos ismerőseim; többen voltak, kik szintén észrevették.

Ujból neki feküdtem a számitásoknak; egész éjjel azon törtem a fejem, végre rájöttem az okra.

Gyenge földrengésünk volt.

És egyedül én voltam azon szerencsés halandó, ki egyik legnagyobb és legérzékenyebb földrengés jelző készüléket, a Palics tó vizét, kedvező állásban, láthattam müködésben.

Csak azt az egyet sajnálom, hogy nem lehettem ugyanazon időben a tulsó parton, hol bizonyára száraz maradtam volna csolnakommal, s pontosan felbecsü hettem volna az okozott hullám magasságát.

Különös viszonyok vannak most nálunk; semmi sem tartható biztosnak, mert miként a földnek, mindennek alapja, a nagy létező véghetetlen semmiségben van

Kormányunk inog!
Hatóságunk inog!
A föld is inog!....

Anji

Ha ezek után még foltok maradnának, akkor mossuk meg azokat higitott sósavval és azután a legfinomabb trippellel fényezzük.

Folyadékmérő. Eichler és John görlitzi lakósok egy folyadékmérőre kaptak szabadalmat, melynél a csap egy óramüvel oly módon van összekötve, hogy a csap kinyitásával az óramü megindul és most a járó óra mutatója a számlapon jelzi a csapon keresztül folyó folyadék mennyiségét.

Az acél-müszerek megrozsdásodása ellen kitünő védelmet nyujt a calciumclorid. Ebből néhány darabot egy üvegtölcsérbe teszünk, melyet egy palackba dugunk, az egészet azon szekrénybe vagy térbe helyezzük, a hol az acél-műszerek vannak. Mindaddig mig a tölcsérben calciumclorid van, a környező levegő nedvessége általa felvétetik és igy a rozsdásodás megakadályoztatik.

IRODALOM, MÜVÉSZET.

— **Minden más divatlap** nélkülözhetővé válik annak, ki a „Képes Családi Lapok"-ra, hazánk e legnépszerübb és legelterjedtebb hetilapjára előfizet. Eltekintve attól, hogy minden második számában legujabb divatképeket hozza s tudositásokat közöl a legujabb párisi divatról, maga a főlap rendkivül tartalomdus s minden számában a legjelesebb irók és irónők dolgozataival találkozunk. Igy például a legutóbbi 15 szám a folytatásos közleményeken kivül Asszonyfáinak „Késői gyümölcs" czimü rajzát tartalmazza, mely megrázó szinekkel festi egy hires szépség megindító tragikumát. Ugyane számban van egy humorisztikus beszély is régi jó irónktól: Boross Mihálytól. Mindezeken felül a „Képes Családi Lapok" minden egyes számához még külön regény melléklet is járul 16 oldalnyi terjedelemben. És mégis a „Képes Családi Lapok" a legolcsóbb szépirodalmi hetilap, amennyiben előfizetési ára egészévre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre pedig 1 frt 50 kr. Kiadóhivatala Budapest Nagykorona utcza 20. szám alatt van, hova az előfizetési pénzek küldendők. — Mutatványszámok levélbeli kivánatra ingyen.

HIREK.

— **Szabadka sz. kir. város törvényhatósága** 1893. évi április hó 13-án d. e. 10 órakor a Pest városhoz czimzett szálloda nagytermében tartja rendes közgyülését a következő tárgysorozattal: Polgármesteri jelentés a közigazgatás folyó évi márczius havi állapotáról. Törvényczikkek meghirdetése. Miniszteri leirat arról, hogy Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége dr. Vojnits Istvánt Baja és Szabadka városok főispánjává kinevezte. Főispáni átirat melyben a főispáni állás elfoglalásának napját megjelöli. Miniszteri leirat a palicsi villamos vasut tárgyában. Miniszteri leirat a régi baromvásártéri telkek eladása tárgyában. Miniszteri leirat a Sipos-utcza kinyitásához szükséges földterület megvétele tárgyában. Miniszteri leirat az épitendő közkórház ügyében. Miniszteri leirat a rogina barai telekrész átengedése tárgyában. Kalocsa egyházmegye átirata a szt. Rókusi plébánia helyiségeül megvett Gyelmis-féle telek ügyében. Tanács javaslata a m. kir. államvasutak déli üzletvezetőségének adandó hivatalos helyiség ügyében. Tanács javaslata a bajai temető kibővitéséhez szükséges terület megvétele iránt. Tanács javaslata kaszálók haszonbérletének jóváhagyása tárgyában. Tanács javaslata arról, hogy a Seidl-féle furandó kút helyéül a Teleky-tér jelöltessék ki. Tanács javaslata Jaramazovits Lőrincz sertés-hizlaló kérvényére a sertéshizlalási szabályrendelet 3-ik §-ának módositása iránt. Tanács javaslata Szabó Katalin férj. Szikráné és társai kérvényére közterület megváltása iránt. Tanács javaslata Fallier Ferencz kérvénye végkielégités megszavazása iránt. Tanács javaslata Szaghmeiszter Antal és társainak hasonló kérvényére. Tanács javaslata özv. Sztipics Antalné özvegyi nyugdijának megszavazása iránt. A közigazgatási bizottság erdészeti albizottsága beterjeszti évi jelentését. Tanács javaslata Mérey Ágoston főgymnasiumi tanár szabadságolási ügyében. A még ezután beérkezendő és a főjegyzői hivatalban megtekinthető tárgyak.

— **Negyedmilliós alapitvány** Bródy Zsigmond, a „Neues Pester Journal" kiadótulajdonosa, pár hó előtt tett alapitványai számát tegnap ismét szaporitotta egygyel. Az adomány páratlanul gazdag, amennyiben Bródy nem kevesebb mint 250.000 frtot szánt egy gyermekkórház felállitására, a melynek létesitésével az izr. hitközséget bizta meg. Elhatározásáról Kohner Zsigmondot, a hitközség elnökét levélben értesitette.

— **Holden Tamás** bábszinháza a szabadkai szinházban, az eddigi előadások után megnyerte a közönség tetszését és azt méltán megérdemli, mert mutatványai valóban érdekesek, a szinpadi kiállitás pedig épenséggel brilliáns. Ama rendkivüli tündérszerű világitás, melyben a szinpad fényes diszleteit bemutatja, az ő titkát képezi, melyet eddig Európa egyetlen szinháza sem volt képes utánozni. Az ügyesség és gyorsaság, melylyel minden egyes müsor-szám után a szinpad ábrázatát vagy fényes teremmé, végtelen hosszu utczává, erdővé stb. átalakitja, meglepő annál is inkább, mert ez mindig nyilt szinen történik s a néző egyetlen élő lényt sem lát. A Fantochesok (bábuk) ügyes mozgását Holden oly tökélyre emelte, melyet eddig túlszárnyalni nem tudott senki. Egyes alakok, melyeket nevezett maga dirigál, észrevehetően elütnek a többiektől, amenynyiben bámulatra méltó természetes hűséggel mozognak a szinpadon. Például: Boby a bohócz, a két Blondin, a csontváz, a falábon járó bohócz és a néger hangverseny egyes alakjai, különösen Ricci sóló ballettánczosné figyelemre méltó, kinek gracziös mozdulatai sok tánczosnőnek mintaképül szolgálhatna.

— **Dr. Vály Béla** lapunk régi munkatársának Párisban Munkácsy „Honfoglalás" czimü képéről irt czikkét, melyet lapunk mai számának csarnok rovatában közlünk, — érdekességénél fogva, — olvasóink szives figyelmébe ajánljuk.

— **Ezer ügyvéd.** A budapesti ügyvédi kamara tagjainak a száma a mult héten kerek ezerre emelkedett. Ez alkalomból egy ügyvédi szaklap érdekes statisztikai kimutatást közöl. Az ezer ügyvéd közt van országgyülési képviselő 40. Fővárosi bizottsági tag 32. Tartalékos katonatiszt 71. Néptelkelő tiszt 30. Lapszerkesztő 12. Szakiró 3. Hirlapiró 12. Szépirodalmi iró 13. Szinmüiró 3. Zongoramüvész 1. Festőmüvész 1. Konzul 1. (Ez utolsó helyen emlitett szabadkai származásu Dr. Molnár Mór.)

— **A szabadkai önkéntes tüzoltó testület** f. évi április 16-án d. e. 11 órakor a városház tanácstermében rendkivüli közgyülést tart, melynek egyedüli tárgyát az elnökválasztás fogja képezni.

— **Életunt ember.** Osztrogonácz György 4. köri lakost a házbeliek f. hó 10-én d. u. 1 órakor lakszobájában felakasztva találták. A rendőrség meginditotta a vizsgálatot.

— **Nem jó verekedő társaságba keveredni.** Berényi Sándor tompai legény husvét hétfőjén épen akkor talált egy 8—10 főből álló verekedő kompánia közé keveredni, mikor ezek egymást elagyabugyálták. Berényit mint csendes szemlélőt ekkor Nagyhegyesi András és Kucsera András tompai suhanczok ugy agyba találták ütni, hogy az orvosi vélemény szerint veszélyes agyrázkodást szenvedett. A vizsgálat folyamatban van.

— **Embertelen csendőrök.** Gara, bácskai községben a csendőrök hallatlan brutalitást vittek véghez. Egy rigyiczai tolvajbandát elfogtak s láncra verték őket. A tolvajokat kocsira rakták, de egyet felváltva a kocsi saraglyájához kötöttek s a szerencsétlennek nagy kinok mellett, bilinosekben kellett az eszeveszettül robogó kocsi után futnia. Egyik tolvaj egy hidnál már képtelen volt a futásra, elvesztette a jártányi erejét is s a kocsi ugy vonszolta a kavicsos uton jó darabig. A szerencsétlennek testéből patakzott a vér. Igy vonult a csendőrjárat Gara községen keresztül, hol a templomból éppen kitóduló nép felháborodott a csendőrök brutálitásán s már-már megtámadta volna a kegyetlenkedőket, ha egynéhány higgadtabb ember közbe nem lép. A Gara községi plébános a brutális csendőröket feljelentette.

— **Halálra itélt magyar amerikában.** A debreczeni származásu Reich Adolf ügyében, kit New-Yorkban halálra itéltek azért, mert a feleségét meggyilkolta dr. Bloch osztrák képviselő most jó későn közbelépett Grant ezredes, bécsi amerikai követnél. Grant kijelentette, hogy Reich, mint magyar állampolgár, a washingtoni osztrák-magyar követség védelme alá tartozik. Bloch ez ügyben Tisza Lajos grófnál is járt, ki megigérte, hogy eljár ez ügyben. Reich halálra lett ugyan itélve, de a new-yorki magyarok kegyelmi kérvényt nyujtottak be s annak folytán az állam kormányzója Hill életfogytiglani fogságra változtatta át.

CSARNOK.

Munkácsy Honfoglalásáról.

Páris, április 4.

A szinmüvészet idegizgató hajlékainak hatása alól kimenekültem a minap a Neuillybe Munkácsy Mihály mütermébe, melyben a nagy művész immár másfél év óta fáradozik a Honfoglalás képének megfestésével. El voltam rá készülve, hogy a mütteremben a nemzeti költészet, müvészet és honszeretet apótheózisát fogom látni. És mégis nemcsak meglepetés fogott el, de valóságos igézet alá kerültem a kép hatása alatt. Kimondhatlan érzés töltötte el lényemet, s véremet oly forongásba hozta, hogy lehetetlen volt a kép felöl tárgyilagos véleményt alkotnom. Csak annyit éreztem, hogy e képnek világszerte elterjedő másolataiból is letükrözödő müvészet s nemzeti nagyság könnyü szerrel fogja népszerüsiteni a magyar történet s magyar nemzet ezredéves fönségét.

Munkácsy képének müvészi értékét legjobban jellemzi az a tény, hogy alig néhány pillanat alatt elragadott, egyszersmind azonban oly impozáns is volt, hogy lehetetlennek tartottam róla irni a nélkül, hogy még egyszer ne tegyem megfigyelés tárgyává.

Ujra kimentem Munkácsy mütermébe. A müvész a legnagyobb előzékenységgel fogadott s letéve ecsetjét, az óriási kép részleteit ujra bemutatta nekem. A remekmü immár legnagyobb részben kész s rajta a müvész minden intenciója teljesen ki van fejezve.

Az igéző hatásu festmény az óriási müterem egész hátsó falát betölti s távlatból oly hatást tesz, mintha mesterileg összeállitott élő csoportozat állana előttünk. A jellemvonások kitünő kiviteléről, a szinek festőiségéről, a csoportositás elevenségéről, csakis a bámulat és elismerés hangján szólhatunk.

Az óriási festmény egészében, ugy mint részleteiben a nézőre elvarázsoló hatásu. És e hatás annál erősebb, minél tovább nézi az ember.

A képbe bele van irva a magyar nemzet multja, jelene és jövője. A mely nemzet multjából ily magasztos jelenet festhető meg, az a nemzet méltán tarthat igényt elsőrangu szerepkörre.

A kép kimagasló alakja Árpád vezérei társaságában. Zöld pázsittal befutott alacsony dombon látszik Árpád festői szépségü férfias alakja, hófehér lovon. Fejét felvont ezüst veretü sisak, mellét ugyanily pánczél, felső testét magyar izléssel himzett sárga selyem damasztruha fedi. Paripája hófehér nemes állat, melynek egyszerű kantárzata s magyaros nyerge csak emelik szépségét. Árpád impozáns férfialak, magyaros sasorral s büszke, de jóságos tekintettel. Szelleme s nagysága egész lényét jellemzi. Mellette, illetve körötte tüzes magyar paripákon ülnek az előttük végbemenő nagy esemény hatása alatt a hét vezér s azok a főbb magyarok, akik a fejedelem közvetlen környezetét alkotják. Deli, de többnyire élemedettebb férfiak ezek. Arczukon az események hatásán kivül az tükröződik le, hogy ezek a nemzet legjobbjai a háboruban és békében egyaránt Egyetlen férfialak van csak ifjabb e csoportban Árpád mellett, fia, kit nemcsak helye, de ruházata s arczvonásainak fennköltsége is elsővé tesz az elsők közt.

E hatalmas erőt és intelligenciát képviselő csoportbeli alakok mindegyike egy-egy tipusa ama nagy hadvezér-államférfiaknak, a kik a megallapitott hont fönntartani képesek voltak annyi baj és oly sok viszály daczára.

Szemközt Árpáddal és vezéreivel a harcosok gyalogos és lovascsoportja torlódik élénk magyaros öltönyben, magyaros fegyverzettel, magyaros lelkesedéssel. Megjelenésükben mintegy ki van mondva az ellen meghódolása fölötti öröm, mindamellett egyetlen szemsugár sincs olyan, a mely a moghódolt ellen megalázását jelentené. Munkácsy felfogásának tisztasága és ünnepélyessége abban van, hogy nem hóditókat festett, kik a fegyver erejével hajtják magok alá a népeket, hanem olyan győzőket, kik szeretettel érkeznek, kik elé, mint a béke meghozói elé járulnak a zaklatott népek. Nincsenek itt meghunyászkodott, eltiport legyőzöttek. Itt a frigykötést látjuk a messze földről érkezett vitézek és az annyit zaklatott nép közt. Oly harcos, vitéz, lóratermett nomád nép ez, a melyik megunta a vándorlás és honkeresés viszontagságait s tüzhely után, vágyait s a megtelepülés reményét látja maga előtt.

Büszke vitéz nép rajzik bennünk előttünk a távlat végtelenségeig. Daliás ifjak marcona férfiak, fegyverbiró ősz harcosok raja ömlik elénk oly változatos és mégis összhangzó taglejtésekkel, a minőhöz hasonló látványt a legkiválóbb müvészek hasonló képein alig látunk.

A kép közepét a hódolatra jövő szláv nép képviselői töltik be. Kitünő ellentét e csoport arcjelleme a hódolat kifejezésével, szemben a magyar elem örömérzetével.

A mily szépen s valóban meghatóan sikerült Munkácsynak a magyar tipus-alakokat megörökiteni, ép oly helyes felfogásu a szláv alakok megjelenitése is. Középütt néhány fa, oldalt pár hadisátor s a távlatban egy dombtetőn helyet foglaló női csoport egészíti ki a hátteret.

Minden e képen nagy művészi kivitelre vall. Mély emberismeret, beható történeti tanulmány s hihetetlenül sokoldalu megfigyelés kellett megalkotásához. Adat gyanánt Munkácsy szellemi támogatást alig kapott az arra hivatott magyar intézetektől.

Átalán az egész mü a lehető legmaradandóbb s legnemesebb hatást teszi a nézőre.

Eltávozásom előtt a müterem társalgójában megtelepedve, előhozta Munkácsy azt a hirt, hogy müvének az országházban való elhelyezése ellen Steindl müépitész állást foglalt. Nagy felháborodással kijelentette, hogy akkor, amikor őt a kép elkészitésére fölkérték, gróf Tisza Lajos jelenlétében Steindllel határozottan megegyeztek az iránt, hogy a kép arra a helyre tétessék az épülő országházban, a hová ma Steindl nem engedi föltenni. Fölhatalmazott annak kijelentésére, hogy Steindl a leghatározottabban beleegyezett a képnek az országgyülési elnöki emelvény fölé való elhelyezésébe. Beleegyezett pedig akkor, mikor meggyőzték róla, hogy a kép elhelyezése némi változatosságot fog hozni a termet körülövező arkádok egyhanguságába. Sőt beleegyezése után az arkádoknak a tervezetből való kihagyatását, illetve a képnek a tervezetbe való bekeretezését nemcsak hogy maga elrendelte, de a kép méreteit ő maga irta meg Munkácsynak.

A kép nagysága felől mindeddig a müvész nem csekély kedvetlenségére többféle légből kapott adat jelent meg. Kijelentette Munkácsy, hogy a kép méreteiről terjesztett hirek hamisak, valamint a képről szóló eddigi tudositások is legnagyobb részben tévesek A kép magassága $4^1/_2$ méter. Hosszusága $13^1/_2$ méter. E méreteket neki maga Steindl irta meg. Ennélfogva alig lehet hinni, hogy Steindl nem egyezett bele abba az elhelyezésbe, mely ellen ujabban nehézségeket támaszt.

Lehangolólag és elkedvetlenitőleg hatott a müvészre, hogy müvét eredeti helyéről ki akarják szoritani. **Dr. Váli Béla.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos
SZALAY LÁSZLÓ A.
ügyvéd.

Városi Szinház
Csak néhány napig.
HOLDEN TAMÁS
THEATRE FANTOCHES
Ma szerdán és holnap csütörtökön
este $7^1/_2$ órakor
Nagy előadás.
egészen uj müsorral.
A nappali pénztár 9—12 és 2—6-ig nyitva
Holnap pénteken a szinház zárva.
Szombaton és vasárnap utolsó előadás.
Este 7 és fél órakor.

Máriaczelli Gyomorcseppek
nagyszerűen hatnak gyomor bajoknál, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszer.
A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, büzös lehelet, felfujtság, savanyu felböffögés, hasmenés, gyomorégés, felesleges nyálkakiválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs, szüklés.
Hathatós gyogyszernek bizonyult fejfájásnál, a menynyiben ez a gyomortól származott, gyomortulterhelésnél ételekkel és italokkal, gilisztáknál, májbajok és hämorrhoidánál.
Emlitett bajoknál a *Máriaczelli gyomorcseppek* évek óta kitünőknek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyitvány tanusit. Egy kis üveg ára használati utasitással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.
Magyarországi föraktár:
Török Jozsef gyogyszertára
Budapest, Király utcza 12 sz.
A védjegyet és aláirást tüzetesen tessék megtekinteni!! Csak oly cseppeket tessék elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a keszitő aláirásával (C. Brady) és ezen szavakkal: „Valodiságát bizonyitom“.
A Máriaczelli gyomorcseppek valodian kaphatók.
Schutzmarke. C. Brady
Szabadkán **Gálfy György** és **Nyértit Béla** gyógyszertárában.

Keil Alajos-féle
Padlozat-fénymáz
(Glasur)
legkitünőbb mázoló-szer puha padló számára. 1 nagy palaczk ára 1 frt 35 kr. 1 kis palaczk ára 68 kr.
Viaszk-kenőcs
legjobb és legegyszerübb beeresztő-szer kemény padló számára, 1 köcsög ára 60 kr.
mindenkor kapható:
Roznofszky Józsefnél Szabadkán.

Nyomatott Schlesinger Sándor könyvnyomdájában Szabadkán